

Tot wie zullen wij gaan?

(Studie bij de prediking in EDRNoord
op 26 oktober 2008 uit Johannes 6:60-70)

J.C. Bette

Die onbegrijpelijke Jezus

De woorden van de Here Jezus maken een diepe indruk op zijn volgelingen. Maar in dit geval bepaald niet positief: zij morren van onbegrip en tegenstand. Het zijn wel heel hoge woorden en absolute uitspraken die Jezus spreekt, die hen als godslasterlijk in de oren klinken (Joh.6:32-59).

Als de stilte weer een beetje is teruggekeerd, spreekt Hij dan nog weer verder:

‘Vallen jullie hierover? Wat dan, als jullie de Mensenzoon zouden zien opstijgen naar waar Hij hiervoor was? De Geest is de levenskracht, het vlees is van geen nut. De woorden, die Ik tot u gesproken heb, zijn geest en leven. Maar er zijn sommigen onder u, die niet geloven.’

Waarom nemen zijn volgelingen deze woorden niet aan? Waarom kunnen ze er niets mee? Jezus geeft hier de diepste oorzaak aan: omdat ze niet geloven. En dat terwijl Hij zegt dat geloof onmisbaar is. Het geloof is broodnodig, omdat op een andere manier Jezus niet te accepteren is. Op het oog is Jezus niet die Messias die zo goed aansluit bij onze verwachtingen. Onze menselijke verwachtingen zijn veelal hetzelfde als die van de vele duizenden die Hem overal volgden. Wij willen eten, we willen wonderen, we willen genezing en veiligheid en zekerheid, en we willen...idolen. En elke keer als Jezus hierin mee lijkt te gaan en een wonderteken verricht, volgt toch weer een duidelijke uitleg daarna die wijst op vergeving van zonden of het leiden van een ander leven. Steeds weer na het spektakel is daar een reactie van Jezus die in wezen een soort beperking lijkt te zijn: als de mensen verzadigd zijn, verlaat Hij hen. Het is net alsof Hij hun niet het idee wil geven dat met Hem nu de honger de wereld uit is! Of dat met Hem nu alle zieken genezen zullen worden, alle wrede overheersers van de troon zullen gaan...

Die aanstootgevende Jezus

Wanneer de Heiland hen in het tumult van de storm op zee in die nacht tegemoet komt en

aanspreekt en als de discipelen dan weer een beetje van hun angst bekomen zijn, wil Hij niet bij hen in het schip opgenomen worden.

Ze kunnen niet over Hem beschikken, als over iemand die je kunt zeggen wat hij moet doen. Als mensen tastbare en zichtbare wonderen willen, dan wijst Hij op geloof. En als mensen een idool willen, lijkt Hij de antiheld. Elke keer na een wonder volgt er door zijn gedrag een soort ‘weerstand’, zo lijkt het. Die weerstand is volgens mij behorend bij geloven in Jezus Christus. Een skandalon ofwel valstrik, iets wat aanstoot geeft wordt het genoemd. Eigenlijk verwijzen al die ergernissen, al die momenten waarop Jezus zo anders aan het licht treedt dan wij mensen in eerste instantie zouden willen, naar die ene grote aanstoot. Dat ene ergerlijke. Dat onver-teerbare. De echte skandalon is het kruis!

Paulus zegt: *‘De Joden vragen om wonderen en de Grieken zoeken wijsheid, maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas. Maar voor wie geroepen zijn, zowel Joden als Grieken, is Christus Gods kracht en wijsheid, want het dwaze van God is wijzer dan mensen, en het zwakke van God is sterker dan mensen.’* (1Cor.1:23-25).

Wij prediken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen een dwaasheid...voor hervormden een... voor evangelischen een...voor rooms-katholieken een... en ga zo maar door.

Het tegendraadse geloof

Geloven is eigenlijk paradoxaal. Het is zien en niet zien. Zien wat niet te zien is. Maar er zijn onder u sommigen, zegt Jezus, die niet geloven. Wat een pijnlijke constatering doet Hij hier: ongeloof onder zijn volgelingen, ja onder zijn discipelen. Ook al lijkt het bedekt, dit is een pijnlijke ontmaskering van schijnheiligheid en onverschilligheid bij mensen (in de synagoge... de christelijke gemeente?). Niet zozeer van mensen die zoeken of gelovigen die wel eens twijfelen.

Maar van mensen die niet willen inzien, dat Jezus lijden moest voor ons, mensen die over kruis en graf heen willen stappen naar de juichsfeer van glorie en opstanding.

Want het volgen van een opgestane Heiland is toch veel aantrekkelijker dan een gekruisigde Heer te dienen... Mensen die aan het lijden en het kruis voorbijgaan zijn er vele... Dit heeft mijns inziens alles van doen met ons omgaan met het lijden in het leven. De weg van Jezus is immers ook de weg die wij gaan, als discipelen van Hem. Wie zijn leven liefheeft, maakt dat het (n.b.) verloren gaat... Als zaad in de akker. Het mysterie van de graankorrel. Jezus zegt: *'Voorwaar, voorwaar ik zeg u, indien de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij op zichzelf; maar indien zij sterft, brengt zij veel vrucht voort.'* (Joh.12:24). Kunnen we dit meemaken? Of haken we hierbij af? Het brood des levens is dus ook het brood des doods?! Voor Christus, maar ook voor ons als zijn volgelingen?!

Een aanstoot is het, zoveel is wel zeker. En pure genade als het je gegeven wordt, dat die ergerlijke woorden van Hem voor jou worden als muziek in je oren. Als wij van onze oogkleppen bevrijd opeens het vergezicht van het eeuwige leven te zien krijgen. Als we niet meer leven in onszelf en voor onszelf... Als we kunnen lijden om elkaar, kunnen meelijden met elkaar, en ook: meelijden met Hem die voor ons leed. Dit is, denk ik, van belang voor ons geloven: het overwinnen van die aanstoot van het lijden. Op een andere manier omgaan met Jezus is er niet bij. Gods Zoon onderging het lijden tot in de dood, niet opdat aan ons mensen het lijden bespaard zou blijven, maar opdat ons lijden met het Zijne verbonden zou zijn. We lijden allemaal in ons leven...en voor sommige broeders en zusters is het meer lijden dan leven. En wij weten vaak bijzonder weinig van het diepste lijden van elkaar, omdat we het zo druk hebben met van alles en nog wat, ook aan 'vrome' zaken.

Wanneer we in Jezus geloven en zijn leven in ons omdragen, zal dat anders zijn. In het besef dat Jezus ons is voorgegaan, kan ons lijden anders zijn, in een ander perspectief komen. Het zinloze, het demonische, het onmogelijk

grote kwaad van het lijden kan dan misschien zelfs wat 'vervagen', wanneer het als het ware geborgen is in Gods akker. We zullen eens zien hoe er vrucht door gedragen wordt...

Afhakende discipelen

En dan is daar toch dat moment van crisis. Stel je het eens voor: ze lopen bij Hem vandaan, keren Hem de rug toe, draaien hun hoofd om...discipelen haken af. Ik stel me voor als het gesprek in de synagoge heeft plaats gehad, dat er eerst een paar mannen al mopperend opstaan. Anderen twijfelen nog wat, maar gaan ook. En dan is het moment daar: alsof de hele synagoge leegstroomt. Stel je eens voor dat dit tijdens een van onze samenkomsten zou gebeuren, dat opeens hele groepen mensen de gemeente verlaten...

Nu is hun aanstoot nemen zo hoog opgelopen, hun weerstand tegen de woorden van Jezus zo sterk geworden, en daarna is het door Jezus ook nog eens zo precies als ongeloof aangeduid, als afval! Ze nemen het niet langer en de twaalf blijven achter. Het hoofdstuk begint met een grote schare die Jezus volgt. Nu, nadat de Joden (joodse leiders van de synagoge?) en zelfs de vele andere discipelen van het toneel verdwijnen...nu blijven de diehards over.

Met een enorme teleurstelling in hun hart, vol twijfel, met grote aanvechtingen, ook met een zekere stelligheid, met hoop...!? Hun Meester gaat af in de ogen van velen. Ze zullen elkaar aangekeken hebben: 'Jij gaat toch ook niet weg, hè?' Wat een toestand!

Zijn wij op een bepaalde manier niet in dezelfde positie als de twaalf discipelen: we zitten al een hele tijd in de gemeente, we luisteren naar Jezus' woorden, we volgen Hem ook al een langere of kortere tijd, min of meer enthousiast. Maar ook wij kunnen opstaan en gaan. U, jij en ik, wij kunnen innerlijk of letterlijk...gaan. We hoeven zijn stem niet te horen. We wonen hier in een land van vrijheid. We kiezen ervoor... Jezus vraag ook ons: 'U, jij, je weet toch wel zeker dat je wilt blijven?' Ik hoop dat we blijven en ook dat we steeds meer beseffen wat dat betekent...: 'Jezus volgen...'

De belijdenis van je leven

Wat een spanning op dat moment, als Jezus een radicale keuze vraagt van zijn discipelen. Misschien hebben wijzelf iets van onze eigen weerstand gevoeld, waar wij Gods weg niet kunnen accepteren in ons leven. Mogelijk hebben wij echter ook iets van een diep verlangen geproefd om dwars door alles heen, toch te geloven, in eenvoudige overgave aan de Here Jezus Christus.

En dan klinkt de stem van Petrus. Petrus is nogal eens de man van de mooie woorden. Dat hij ook een echt mens is, blijkt duidelijk uit zijn daden. Maar de woorden die hij nu vindt zijn woorden die sporen hebben getrokken door de hele kerkgeschiedenis. Woorden die steeds weer nagesproken zullen worden. Woorden die een diepe grond en een vast fundament vormen van het geloof in Jezus. Hij zegt nu wat er gezegd moet worden. Petrus verbreekt de gespannen stilte en zegt: *'Here, tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt woorden van eeuwig leven; en wij hebben geloofd en erkend, dat gij zijt de Heilige Gods'*.

Het hoge woord is eruit. Woorden die een echte belijdenis vormen. Laten we eens bij die woorden stilstaan. 'Tot wie zullen wij dan heengaan?' Petrus zegt eigenlijk: er zijn geen andere opties. 'Niemand is als U; ook al zoek ik heel mijn leven lang door...' U hebt woorden van eeuwig leven, woorden die hoop geven, woorden die troosten, woorden die echt en waar zijn, met de hoogst mogelijke werkelijkheidswaarde. Eigenlijk is uw eeuwige leven reëler dan dit aardse leven. Leven in uw Geest is veel echter dan leven in het vlees van ongeloof. Petrus belijdt dat de woorden van Jezus oneindig veel verder gaan, ze openen deuren die niemand kan opendoen, ze zijn dieper dan al onze pogingen om in dichtkunst of filosofie ons menselijke bestaan te doorgronden. Petrus geeft met zijn belijdenis aan dat hij kiest voor het leven dat Jezus geeft. Het leven dat door de diepten heen gaat. Het leven dat begraven wordt, maar ook het leven dat de langste adem heeft...

Maar dit kunnen dan ook niet zo maar Petrus' eigen woorden zijn. Nee, hij neemt Jezus' woorden in de mond. Jezus had zelf immers

gezegd: *'De woorden die Ik gesproken heb, zijn geest en leven'* (vs. 63).

De woorden waren er als het ware al en Petrus spreekt Jezus na. Zoals een kind uiteindelijk leert praten door honderd keer de woordjes voorgezegd te krijgen, zo belijdt Petrus in deze woorden zijn Heer. Maar wel met zijn hele hart! Het uitspreken van zulke belijdenisteksten of het zingen van belijdende liederen, gewoon in stilte, kan je heel diep helpen, juist als je geloof aangevochten wordt. Aanbidding is tot eer van God, maar doet ook goed aan jezelf! En dan volgt de climax: 'en wij hebben geloofd en erkend, dat Gij zijt de Heilige Gods' Wat Petrus hier uitspreekt is heel betekenisvol. Met het begrip 'de Heilige Gods' brengt hij Jezus in feite op één lijn met God de Vader. In het OT wordt God wel de Heilige genoemd en daarmee is het een heel exclusieve naam. Alleen God is heilig. Eigenlijk wijst de titel van zich af. Heilig betekent ook iets als hoog verheven, ongrijpbaar, ondoorgrondelijk. Heilig geeft uiting aan het gevoel: 'we kunnen niets meer zeggen, het schiet tekort bij God'. Het is een titel vol van eerbied en ontzag. Dat een mens de Heilige Gods wordt genoemd is eigenlijk volstrekt onbehoorlijk... Toch doet Petrus het hier: 'Jezus, U bent de Heilige Gods.' 'Ik weet dat U gezond bent door de Vader. Ik geloof in wat U zegt. Ik weet dat ik niet kan leven zonder u. Ik belijd U als Messias.'

Het is goed om eens te proberen voor jezelf te omschrijven wie God voor jou is en wat Jezus' leven en sterven voor jou betekent. Vooral in tijden van lichamelijke moeite of innerlijke beroering of crisis in je persoonlijke leven is het goed je geloof onder woorden te brengen. Geconfronteerd met een groot lijden beleden vele mannen en vrouwen van God hun geloof. Soms vraagt of zelfs eist de situatie dat er een christelijke belijdenis wordt uitgesproken! Zoals het toen in Kapernaüm niet stil had mogen blijven, moeten ook onze stemmen klinken wanneer Gods eer in het geding is of wanneer Christus' gemeente bedreigd wordt. Als wij te lijden hebben aan ziekte, te strijden met de vele wereldse invloeden of geen eenheid kunnen vinden in onze verscheidenheid...: belijden!

In het verleden zijn op de meest spannende momenten vaak belijdenissen geschreven en uitgesproken of -gezongen. Belijden is: zeggen waar het op staat! Midden in het leven en ondanks alles. Belijden is bij Petrus, bij de discipelen en bij ons die Jezus willen volgen: het overwinnen van je aanstoot. De aanstoot dat Jezus niet alvast koning op aarde wilde worden, maar ons de voeten wil wassen. De aanstoot dat Jezus niet met een broodwonder de honger op de wereld beëindigt, maar ons brood uit de hemel geeft en verantwoording laat dragen over de grote opbrengst van zijn schepping. De aanstoot dat voor lieve broeders en zusters of andere geliefden de zon van het leven dooft, maar dat Jezus wel het Licht der wereld voor hen wil zijn, die schijnt in onze harten. De aanstoot dat Hij leed voor ons, dat hij 'plaatsvervangend' stierf voor onze zonden. Dat zijn dood eeuwig leven voor ons betekent.

Als Petrus uitgesproken is, en vol van geloof en overgave zijn Here beleden heeft, als hij echt het achterste van zijn tong heeft laten zien dan, denk je: nu zal Jezus wel zeggen: 'mooi gesproken, Petrus. Zoals jij het zegt, zo is het helemaal.' Maar nee. Jezus dringt ons te kijken naar de harde werkelijkheid. Want Petrus spreekt niet voor zichzelf. Hij spreekt voor de twaalf. Hij beleed het geloof van hen allen. Dat was tenminste de bedoeling... Hier is iedereen het toch mee eens? Dit kunnen we toch allen beamen...?

De verschrikkelijke werkelijkheid

Maar Jezus kent de zijnen, stuk voor stuk en diep van binnen. Hij zal wellicht de kring hebben rond gekeken en was er met ieder even oogcontact. Zo zijn mogelijk zijn ogen ook even op Judas gevallen.... *'Heb ik jullie alle twaalf niet uitgekozen? En een van jullie is een duivel.'* We schrikken van die harde woorden. Ik denk dat het bedoeling was, dat Judas er ook van schrok... Met het woord 'duivel' wordt Judas nu niet meteen op één lijn geplaatst als zijnde satan zelf. Het is meer dat hier de achtergrond van zijn denken en doen zichtbaar wordt, de macht van het kwaad, de oorsprong van zijn komende verraad. Net zoals in een ander evangelie Petrus kort na ook een belijdenis met 'satan'

wordt aangesproken. Jezus weet dat Judas de duisternis intrekt... En dat terwijl ook hij uitgekozen is! Ook hij is een discipel. Weet Judas zelf wel dat hij hier bedoeld is? Wie zal het zeggen. Het is een les voor alle discipelen, dus ook voor ieder van ons. Zij en wij zijn niet zomaar 'binnen'. Zelfs zij niet, die toch bleven, terwijl anderen gingen. Elke keer weer leren we dat het niet vanzelfsprekend is, dat wij in Jezus geloven. Elke keer moeten ook wij onze positie bepalen. Zij zijn uitgekozen, maar ze worden steeds bevraagd op hun houding en instelling. Beproefd op hun belijdenis. Zelfs hun heil kan ervan afhangen. Eeuwig leven staat er op het spel. Johannes beschreef deze gebeurtenissen, denk ik om zijn lezers te bepalen bij de keuze die het antwoord is op de woorden van Jezus. Uiteindelijk zijn dit de uitersten: geloof of verraad; blijven of weggaan. Petrus of Judas.

Heel radicaal eigenlijk: Jezus vraagt ja of nee. Geen half gedoe. Het lijkt heel hard, heel scherp. In feite is het heel menselijk. Mensen kunnen kiezen. En ieder van ons wordt uitgenodigd om van die mogelijkheid gebruik te maken! Maar je bent vrij om te gaan. Jezus vraagt om eerlijkheid, open kaart. In de omgang met Hem is er heus wel ruimte voor al onze twijfels of vragen. Maar er is een geestelijke band nodig! Een diepe belijdenis van je hart en leven om Hem beter te leren kennen... Ik kan ieder die dit leest zo'n diepe relatie met de Here Jezus Christus van harte aanbevelen.

Laten we elkaar maar blijven bevragen: wat geloof jij dan eigenlijk? Waarom doe je dit of dat als je zegt dat je Jezus wilt volgen? Laten we elkaar als het ware geloofsbelijdenissen ontlokken...

Er is nog een reden waarom Johannes juist deze episode uit het leven van Jezus in zijn evangelie verwerkt. Het sterkt je geloofsvertrouwen! Dat God zijn kinderen bewaart, staat vast! Dat God zijn gemeente leidt door de smarten van de wereld heen, in de kracht van zijn Geest: het staat vast! Dat de Heilige God zijn soms zo ondoorgrondelijke plan volvoert, ook dat staat vast. Dwars door alle moeiten heen klinkt daarom: Soli Deo Gloria!